

30/11

Ett antal konstnärer

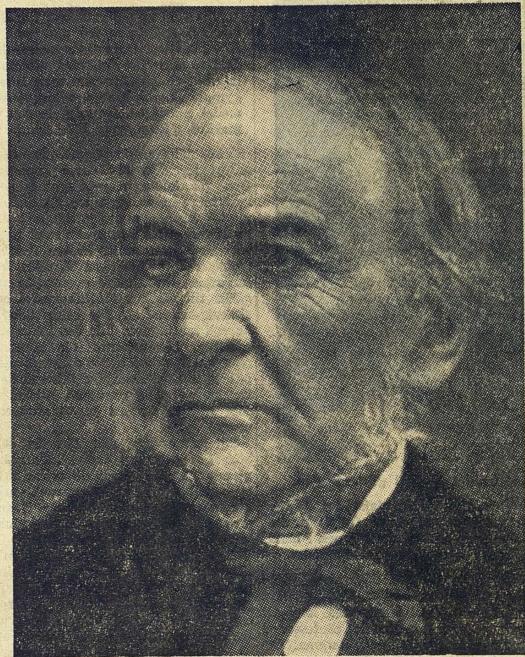
har framlagt ett lika ovederhäftigt som proryskt upprop i anslutning till den s. k. fredskonferensen i Stockholm. Typiskt för inläggets kvalitet är att Berlinkonferensen, alltså vårens misslyckade konferens i Berlin, förklaras ha lett till fred i Korea. Dagens Nyheter har återgivit huvudpunkterna i detta upprop och betonat att det är en av okunnighet och tanklöshet förestavad insats i den ryska propagandan. Nu har Dagens Nyheter fått motta en annan skrivelse av liknande art; ett antal författare som i den mån deras uppfattning är känd framträtt som tredje ståndpunktare, medlöpare eller försvarare av kommunismen har kritiserat tidningen för att den inte i sin helhet publicerat konstnärernas upprop. Saken skall här blott noteras under betoning av att det inte finns någon plikt för en svensk tidning att återge kommunistisk propaganda därför att den kommer från konstnärer eller författare och att det inte finns något hinder för att avslöja ett inlägg utan att i sin helhet återge det. Den beskäftiga tjänstvilligheten hos de arton författare som nu senast uppvaktat tidningen föranleder icke ytterligare kommentarer.

30/11

”En stor kristen statsman”

Att Gladstones kristna tro, föränderlig i detaljer men aldrig anfrätt av tvivel, var grundvalen för, åtminstone av honom själv uppfattades som grundvalen för, hans liv och verksamhet har framhävts i alla biografier och memoarer. Han längtade i sin ungdom att bli präst, och gång efter annan ville han dra sig tillbaka till studier, vilkas huvudsyfte var försvar och förklaring av den kristna tron. Att läsa teologiska skrifter och höra på predikningar var inte en plikt, utan ett stort nöje. Hans privata liv präglades av välgörenhet och kyskhet, åtminstone under den viktoriaiska tiden centrala kristna dygder. De politiska initiativ och aktioner som skakade England uppfattade han som praktiska konsekvenser av tron; han var Guds stridsman, då han var mot parlamentsreform eller för parlamentsreform, då han bekämpade Irlands religiösa och nationella krav och då han gjorde dem till huvudpunkter på sitt program. Hur stark denna känsla av kristen kallelse var har emellertid aldrig blivit så klarlagt som i den senaste stora levnadsteckningen av Philip Magnus (*Gladstone*, John Murray, 28 shilling). Magnus har haft tillgång till Gladstones familjarkiv och därmed till massor av brev och anteckningar som inte förut utnyttjats, och han har större förmåga att se och beskriva Gladstone i helfigur än någon tidigare författare.

Hur Gladstones tro var beskaffad får man emellertid varken i denna bok eller någon annanstans närmare reda på. Några bekännelser av den intima art som general Gordon efterlämnade tycks inte finnas hos Gladstone. Enkelhet, oskuld, enfald i biblisk mening — ”simplicity” — var utmärkande för Gladstone trots hans beryktade distinktioner och krumbukter i talen, och grunddraget i hans tro tycks ha varit en förtröstan på Gud, på det

W. E. GLADSTONE. Foto John C. Murdock.

godas framväxt och triumf, av okomplicerad och oreflekterad art. En sådan förtröstan blir lätt förtröstan på sig själv som Guds redskap, ett slags förfinat självförtroende, och förvisso fanns detta drag hos Gladstone. Men det märkliga är att han bevarade en viss balans, han kunde trots allt skilja på sig själv och Gud, inte bara så att han kände sig som ”en fattig, syndig människa” (en känsla som lätt blir plattform för högfärd), utan så att han i Guds bud såg absoluta krav som inte ens Guds stridsman fick överträda.

Det mesta Gladstone skrivit handlar om kyrkliga och i vidsträckt mening religiösa frågor. Hans hållning till kyrkor och skilda trossamfund inom kristendomen utvecklades från dogmatism till tolerans, det var en av linjerna i hans omvandling från konservativ till liberal. Ännu i fyrtiårsåldern ansåg han det riktigt att den anglikanska kyrkan han tillhörde var statskyrka i det katolska Irland; tjugu år senare var sådana tvångsordningar för honom en styggelse. Försök att förbinda den beundrade antiken med kristendomen gjorde Gladstone i en rad skrifter, goda